

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 67 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Het 'authentieke' Oosten

1 maximumscore 2

- De verbeelding van de (ver)koop van een (naakte) slavin sluit aan op de romantische belangstelling voor wreedheid en/of erotiek 1
- De oosterse situering van het onderwerp sluit aan op de romantische belangstelling voor het exotische / 'het andere' 1

2 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Slavenhandel in deze vorm kwam in de negentiende eeuw in het Nabije Oosten niet voor.
- Het is gezien de zeden en gewoonten in het (islamitische) Nabije Oosten in de negentiende eeuw onwaarschijnlijk dat een vrouw naakt is in het openbaar.
- De voorstelling leunt zeer sterk op de klassieke (Westerse) kunst (wat suggereert dat de voorstelling een atelieropstelling is).

per juist antwoord 1

3 maximumscore 2

- Het beeld van het 'inferieure Oosten' dat ondergeschikt is aan het 'superieure Westen' 1
- De vrouwelijke slaaf visualiseert de afwijkende / inferieure oosterse moraal op het gebied van zedigheid en/of staat symbool voor de in het Oosten gangbare cultuur van vrouwenonderdrukking waarvan in het Westen (destijds) geen sprake (meer) was 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het Engelse Oriëntalisme is vaak meer ingehouden dan de Franse benaderingswijze / Het Engelse Oriëntalisme vertoont vaak minder hang naar sensatie dan de Franse benaderingswijze 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een van de volgende kenmerken: <ul style="list-style-type: none"> – Lewis toont in <i>The Hhareem</i> sensualiteit en/of geweld/onderdrukking op een kuise/subtiële wijze. – Lewis besteedt in <i>The Hhareem</i> veel aandacht aan de correcte weergave van sociaal-maatschappelijke verhoudingen in de opstelling van figuren. 	1
5	maximumscore 1	
	<p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Een harem is een ruimte (of een aantal ruimtes) in een woning die bestemd was als exclusief verblijf voor vrouwen. (Het betreden van een harem door een westerse man (als Lewis) was ondenkbaar.)</p>	
6	maximumscore 1	
	<p>Er was in Europa sprake van een beperkt beeld van het Oosten doordat (een van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – beschrijvingen en verbeeldingen van het Oosten vaak werden geconstrueerd vanuit (eenzelfde) westers beeld van het Oosten. – beschrijvingen en verbeeldingen van het Oosten vaak op elkaar waren gebaseerd (en daarmee een beeld uit de tweede hand zijn). – slechts een klein aantal westerlingen daadwerkelijk afreisde naar het Oosten. – slechts een klein aantal oosterlingen daadwerkelijk afreisde naar het Westen. 	
7	maximumscore 2	
	<p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het gebruikmaken van bestaand beeldmateriaal. – Het gebruik van een voice-over (de geluidstrack functioneert als een voice-over). – Het baseren van de verhaallijn op een 'waar gebeurd verhaal' (de verhaallijn van video 2 wordt gevormd door Marco Polo's reisbeschrijving). – Het gebruikmaken van een ogenschijnlijke reconstructie (de 'reconstructie' van een Wunderkammer in Video 1). 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

een van de volgende:

- Desoriëntatie in tijd: de geluidstrack (met het reisverslag van Marco Polo) dateert uit de dertiende eeuw, de video's tonen actuele beelden.
- Desoriëntatie door verschillen tussen tekst en beeld: de videobeelden van Video 2 tonen (bijvoorbeeld) een ander Bagdad dan in de tekst van Marco Polo.
- Disorient, waarbij 'dis' opgevat wordt als ontkenning / als negatievering van het begrip Oriënt: hierbij staat Oriënt voor het westerse geconstrueerde beeld van het Oosten, dat in deze installatie ontkracht wordt.

Opmerking

Wanneer de genoemde verklaring juist is, maar de (juiste) toelichting ontbreekt, 1 scorepunt toekennen.

9 maximumscore 2

wel een waarheidsgetrouw beeld van het Oosten (een van de volgende):

- Tan laat diverse concepten/beelden van het Oosten naast elkaar zien in deze installatie: Wunderkammer, reisverslag, actuele filmbeelden en toont daarmee dat 'hét Oosten / de Oriënt' niet echt bestaat, maar alleen als (westerse) constructie / concept, hiermee geeft ze het meest waarheidsgetrouwe beeld dat je maar kunt geven van 'de Oriënt' (namelijk als construct/concept).
- Tan laat diverse concepten/beelden van het Oosten naast elkaar zien in deze installatie: Wunderkammer, reisverslag, found footage. Doordat deze beelden van elkaar verschillen laat ze zien dat er niet één 'juist / waarheidsgetrouw' beeld is / kan bestaan van het Oosten. Daarmee toont ze gelijktijdig dat de onderdelen apart van elkaar (hoe relatief ook) authentiek te noemen zijn.

of

geen waarheidsgetrouw beeld van het Oosten (een van de volgende):

- Tan maakt gebruik van beelden die het Oosten vanuit een specifiek perspectief benaderen. Marco Polo kijkt bijvoorbeeld met de blik van een (middeleeuwse) koopman. De Wunderkammer is een illustratie van het exotische Oosten en in de actuele filmbeelden wordt een 'actueel' beeld van het Oosten getoond (zoals dat in de (westerse) media naar voren wordt gebracht). De beelden tonen (elk afzonderlijk) een selectief / gemanipuleerd en daarmee niet waarheidsgetrouw beeld van het Oosten.
- De installatie als geheel, Tans deconstructie van 'de Oriënt' door verschillende varianten van het Oosten naast elkaar te presenteren, is een 'gekleurd' (westers) concept en geeft daarmee geen waarheidsgetrouw beeld van het Oosten.

Expressionisme en neo-expressionisme

10 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Door de grove, korte en hoekige contour- en figuurlijnen wordt de suggestie gewekt van rauwheid / kracht.
- Het grote contrast tussen donkere en lichte vlakken/lijnen versterkt de indruk van dramatiek.
- In de lichte (uitgesneden) vlakken zijn nog sporen te zien van het grove gutswerk. Dat draagt bij aan de verlevendiging van het beeld, en aan de indruk van natuurlijkheid/ongekunsteldheid.

per juist antwoord

1

11 maximumscore 2

twee van de volgende:

- (Status:) de houtsnedetechniek werd voorheen vooral toegepast als gebruiksgrafiek en had geen academische 'status', deze weinig verheven status paste in het 'eenvoudige leven' dat Brücke-leden als ideaal beschouwden.
- (Inhoudelijk:) de houtdruk als eenvoudige techniek werd geassocieerd met een 'ideale' tijd (Middeleeuwen) of 'ideale' (niet-westerse) cultuur waarin de mens nog in harmonie met de natuur/god zou leven.
- (Pragmatisch:) het materiaal was goedkoop en makkelijk voorhanden.

per juist antwoord

1

12 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Ze bezochten volkenkundige musea (in Berlijn en in Dresden).
- Kunstenaars legden zelf verzamelingen aan van primitieve kunst en toonden die aan andere kunstenaars, thuis of op tentoonstellingen (omdat ze die werken als betekenisvol werk / kunst zagen).
- Ze bezochten wereltentoonstellingen waar presentaties van exotische objecten / primitieve kunst te zien waren.
- Via verwijzingen naar primitieve kunst in het werk van een oudere generatie kunstenaars (Gauguin, Ensor, Munch) dat internationaal bekend was / op tentoonstellingen (in Dresden) te zien was.
- via afbeeldingen in literatuur

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 1

een van de volgende:

- Het was gebruikelijk om beelden/objecten uit Oceanië apart van 'westerse kunst' te tonen in volkenkundige musea (terwijl in deze tentoonstelling de beelden uit Oceanië werden gecombineerd met westerse moderne kunst én in een museum voor moderne kunst werden getoond).
- De beelden uit Oceanië worden op sokkels tentoongesteld en daarmee gelijkgesteld aan kunstvoorwerpen en/of daarmee krijgen de beelden uit Oceanië de status van kunstwerk (in plaats van de status van ethnologisch object / studiemateriaal).

14 maximumscore 2

- vormgeving: 1
De sterk vereenvoudigde hoofden op een rij doen denken aan de middeleeuwse horizontale compositie en/of de langgerekte figuren met summiere individuele trekken doen denken aan figuren op laatmiddeleeuwse schilderijen
- presentatie: 1
Net als vele (Laatmiddeleeuwse) altaarstukken is *Das Leben Christi* vormgegeven als een veelluik
of
Het veelluik wordt gepresenteerd aan het eind van een zaal, achter een altaar op een verhoging, dit lijkt op de presentatie in een kerk

15 maximumscore 1

een van de volgende:

- Baselitz geeft met deze uitspraak aan dat hij probeert zijn onderwerpen abstract / met een grote afstand te benaderen (hij schildert daarom in *Brückechor* het onderwerp ondersteboven en/of beperkt, net als Mondriaan, zijn palet tot de kleuren rood, geel, blauw, zwart en wit).
- Baselitz probeert met deze uitspraak te onderstrepen dat hij zich in zijn schilderkunst niet bezighoudt met het uitdrukken van zijn emoties, maar met formele, schilderkunstige kwesties.
- Baselitz (die te boek staat als neo-expressionist) probeert zich door deze 'extreme' vergelijking te verzetten tegen het leggen van al te sterke relaties tussen zijn kunst en het expressionisme en/of expressie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

- Baselitz benadrukt/overdrijft (meer dan Kirchner) de eenvoud en/of 'het primitieve karakter' en/of de formele eigenschappen van primitieve sculpturen 1
- kenmerk van Baselitz sculptuur (een van de volgende): 1
 - zeer grof en/of zeer ruw bewerkt (minder verfijnd dan dat van Kirchner)
 - onlogische/vreemde anatomische vormen (die voortkomen uit de vorm van het houtblok, zoals de arm die op de borst geplakt lijkt)
 - een beperkte driedimensionaliteit

17 maximumscore 2

- Lüpertz combineert (anders dan Baselitz en Kirchner) het 'primitieve' met klassieke elementen 1
- kenmerk van Lüpertz sculptuur (een van de volgende): 1
 - ogenschijnlijk ruw gehakt en 'primitief' beschilderd, maar in feite vervaardigd van ('klassiek') brons
 - een klassieke pose / een 'klassieke' driedimensionaliteit
 - de titel verwijst naar een kenmerk van de klassieke beeldhouwkunst / heeft een 'klassiek' thema (terwijl Kirchner met 'de dans' voor een 'primitief' thema kiest)

18 C

Local & Global

19 maximumscore 4

twee van de volgende combinaties:

- de verbondenheid met de natuur 1
- vormgeving van het uitgangspunt: 1
 - traditionele architectuur: De open schuifdeuren naar de tuinzijde en/of de veranda als overgang tussen huis en omgeving.
 - *4x4 House*: Het grote raam biedt een weids uitzicht over de omgeving en/of de hoge ligging geeft het effect van 'in de open ruimte' zijn / deel uit te maken van de weidsheid van de omgeving / van de atmosfeer.
- het inkaderen van het uitzicht ('framing the view') 1
- vormgeving van het uitgangspunt: 1
 - traditionele architectuur: Schuifwanden (shoji) die uitzicht op de tuin/omgeving inkaderen.
 - *4x4 House*: De roedeverdeling in de ramen geeft kaders aan het uitzicht op de baai.
- eenvoud en geometrie van het ontwerp 1
- vormgeving van het uitgangspunt: 1
 - traditionele architectuur: één grote (rechthoekige) ruimte (in te delen door schuifwanden)
 - *4x4 House*: eenzelfde maat (kubus) voor elke woonlaag
- zichtbaarheid van toegepaste materiaal en constructietechniek 1
- vormgeving van het uitgangspunt: 1
 - traditionele architectuur: toepassing van onbeschilderd hout en zichtbare houtverbindingen
 - *4x4 House*: kaal beton en zichtbare stapeling / bevestiging door middel van bouten

Opmerking

Wanneer de wijze waarop het uitgangspunt vorm krijgt slechts voor een van beide (traditioneel / 4x4 House) is beschreven, geen scorepunt toekennen.

20 maximumscore 2

- Door de ingreep ontstaat extra ruimte, 1
- terwijl het principe van het 4x4 grondplan intact blijft (De trap voor toegang naar de bovenste verdieping kan namelijk deels naast het 4x4 grondvlak van de bovenste verdieping geplaatst worden) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Door de grote raampartij op de bovenste verdieping en/of met zijn verspringende bovenste verdieping, doet het *4x4 House* denken aan een wachttoren waarmee over de omgeving uitgekeken kan worden.
- Door de opvallende raampartij en/of de opvallende verspringende bovenste verdieping fungeert het *4x4 House* als een baken voor de omgeving (het doet denken aan een vuurtoren).

Opmerking

Wanneer in de uitleg een beschrijving van de vormgeving van het 4x4 House ontbreekt, geen scorepunt toekennen.

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De gebouwen zijn allemaal (streng) geometrisch.
- De gebouwen zijn vlak: geen uitstekende delen / geen schaduwen door reliëf.
- De gebouwen hebben eenvoudige, kale muurvlakken, met een enkel raam erin.
- De gebouwen hebben nauwelijks materiaalcontrasten.

per juist antwoord

1

23 maximumscore 2

- armoede als gevolg van de economische crisis: Nishizawa maakt goedkoop wonen mogelijk door uit te gaan van communities waarin kosten voor voorzieningen gedeeld worden (woongemeenschappen met relatief kleine privé ruimtes en gedeelde gemeenschappelijke ruimtes, zoals tuin, wc-douche en een tv-kamer) 1
- vermindering van sociale-buurtverbanden: Nishizawa probeert te voorkomen dat mensen geheel afgezonderd gaan leven (hikikomori) door communities te ontwerpen waar mensen elkaar 'onvermijdelijk' ontmoeten en zodoende met elkaar in contact blijven 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

een van de volgende:

- De boomhutten zijn gebouwd met materialen die (vrijwel) direct uit de natuur afkomstig zijn, terwijl de wolkenkrabbers opgetrokken zijn uit industrieel vervaardigde materialen.
- Het bouwproces van de boomhutten lijkt redelijk spontaan te zijn verlopen (al timmerend ontwikkelde zich deze vorm), terwijl de wolkenkrabbers ontstaan zijn vanuit een van tevoren minutieus doorgerekend plan.

Opmerking

Wanneer slechts een deel van het contrast wordt benoemd, 1 scorepunt toekennen.

25 maximumscore 2

- verlangen: Uit de boomhutten spreekt het verlangen naar natuurlijkheid en/of menselijke maat 1
- kritiek: Uit de boomhutten klinkt kritiek op de grootsheid / het tentoonspreiden van technisch kunnen / het machtsvertoon / het uitstijgen boven de menselijke maat dat spreekt uit de wolkenkrabbers 1

26 maximumscore 4

twee van de volgende:

- Ando beoogde met zijn *4x4 House* een relatie tussen de bewoner en de natuur te bewerkstelligen (bijvoorbeeld door het grote raam met uitzicht op zee). Toch is het goed denkbaar dat het contact met de natuur niet ontstaat. Bewoners kunnen de aandacht net zo makkelijk richten op de flatscreentelevisie aan de muur, als op het uitzicht op de zee.
- Nishizawa beoogde met de opzet van het *Moriyama House* een impuls te geven tot meer sociale cohesie. Echter de bewoners passen, vanwege een behoefte aan privacy, de woning naar eigen wensen aan. Zo hangen de bewoners gordijnen/schermen op voor de ramen en wordt het doel meer sociale cohesie (deels) teniet gedaan.
- Kawamata beoogde met zijn *Tree Huts* een aanzet te geven tot het nadenken over de verhouding tussen natuur en het kunstmatige en/of over de verhouding tussen de publieke en de private ruimte. Vanwege het conceptuele karakter van het werk is het echter de vraag of deze opzet herkend (en dus bereikt) werd.

per juist antwoord 2

Opmerking

Wanneer alleen aangegeven is wat de opzet was, of er is alleen aangegeven waarom de verwachting misschien niet uitkwam, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

- a 3
- b 2
- c 1

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien een of geen antwoord juist	0

De vloer als sokkel

28 maximumscore 2

een van de volgende:

- materiaal:
 - Het pigment is in een (dunne) en ogenschijnlijk losse laag over de objecten en deels over de vloer gestrooid. Dit roept vragen op over wat er onder deze laag schuilgaat en roept de neiging op om het pigment weg te vegen 1
 - Anderzijds stoot de dunne laag los gestrooid pigment af, door een kleine aanraking kan het kunstwerk verstoord worden 1

of

- kleur:
 - Enerzijds worden de verzadigde / heldere kleuren als mooi / zuiver ervaren (en trekken ze aan) 1
 - anderzijds roepen deze kleuren associaties op als gevaarlijk, giftig en stoten daarom af 1

of

- vorm:
 - De objecten hebben vormen die seksuele en/of spirituele associaties oproepen. Hierdoor zijn ze enerzijds aantrekkelijk, ze appelleren aan (basale) menselijke behoeftes 1
 - Anderzijds zijn dat vaak zaken die privé/intiem zijn en/of zaken waarop een taboe rust, waardoor ze (wanneer in het openbaar getoond) afstoten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 1

Kapoor is het oneens met deze benaderingswijze omdat (een van de volgende):

- het werk zelf centraal moet staan (en niet de kunstenaar).
- zijn werk niet over culturele identiteit / hybriditeit gaat.
- zijn werk (ook) geworteld is in de westerse culturele traditie.
- hij streeft naar eenheid in verscheidenheid.

30 maximumscore 3

drie van de volgende:

- de eigenschappen van het materiaal: de stevigheid (of juist de vouwbaarheid / zachtheid, het inzakken) en/of de lichtheid en/of beweeglijkheid
- de ruimtelijke werking van volumes: De zakken verhouden zich als volume tot de ruimte waarin ze tentoongesteld zijn en/of als volumes ten opzichte van elkaar.
- de plastische kwaliteit: De zakken lijken geboetseerd te zijn.
- de huid van het materiaal (plastic): de lichte glans en/of felle kleur en/of kreukels en/of transparantie
- open tegenover gesloten vorm: De zakken zijn (afhankelijk van de positie van waaruit ze bekeken worden) open / gesloten vormen.

per juist antwoord

1

31 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het contrast tussen de 'rauwe werkelijkheid' waarin de plastic zakken zich als sculptuur openbaarden aan Attia en de 'steriele' wereld waarin de installatie van Attia zich openbaart aan de (museum)bezoeker.
- Het contrast tussen de kleine financiële waarde van de plastic zak in zijn dagelijkse context en de grote(re) financiële waarde van de plastic zak als kunstwerk.
- Het contrast tussen de persoon Attia die betrokken is bij het oplossen van concrete/acute problemen als armoede en honger en Attia als kunstenaar die een werk maakt dat ver af staat van het oplossen van dergelijke problemen.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
32	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Met zijn kunst hoopt Laib het dagelijks leven te beïnvloeden • Het verzamelen van stuifmeel bepaalt voor een groot deel van het jaar zijn eigen leven en/of hij hoopt het leven van de beschouwers en eigenaren van zijn kunst te beïnvloeden omdat het beschouwen en onderhouden van het werk tijd kost en/of zo'n fragiel werk op de vloer, verandert het leven eromheen 	1 1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Met zijn kunst hoopt Laib ruimte te geven aan / aandacht te vestigen op zuiverheid en/of vitaliteit en/of integriteit • Laib verzamelt het stuifmeel met veel zorg (Het stuifmeel wordt korrel voor korrel verzameld van iedere bloem, schoongemaakt, gezeefd en opgeslagen) 	1 1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Met zijn kunst hoopt Laib de aandacht te vestigen op / ruimte te geven aan mystieke kracht • Stuifmeel staat symbool voor (natuurlijke) groei en/of Laib onderstreept het mystieke door de herhaling van de monotone handelingen, waardoor het een ritueel wordt 	1 1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Met zijn kunst hoopt Laib een verbondenheid van het (dagelijks) leven (en kunst) met de natuur te bewerkstelligen • Het verzamelen van stuifmeel is afhankelijk van de seizoenen, en bepaalt zo het leven van Laib, (en ook het ritme waarin zijn werk gemaakt en tentoongesteld wordt) en/of de oogst bepaalt mede de vorm zijn kunst 	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

33 maximumscore 3

Geen bolwerk van macht en dominantie:

- *argument:* Er is geen sprake meer van één cultuur op één plek (de wereld wordt relatief gezien kleiner omdat de mobiliteit toeneemt) 1
- *voorbeeld:* 'Niet-westerse kunstenaars', zoals Kapoor en/of Attia, worden in het Westen opgeleid, maar brengen ook elementen uit niet-westerse culturen mee en verwerken deze in hun kunst. 'Westerse kunstenaars', zoals Laib, reizen naar niet-westerse culturen en verwerken ook elementen uit deze culturen in hun kunst 2

of

- *argument:* Kunstenaars zijn zich vaak bewust van de (oude) machtsverhouding tussen het Westen en niet-westerse landen. Vanuit dit bewustzijn trachten ze deze verhouding te doorbreken 1
- *voorbeeld:* kunstenaars als Kapoor (Attia) en Laib verwerken zowel elementen uit westerse culturen als uit niet-westerse culturen in hun werk. (Kapoor geeft zelfs aan dat dit 'bewustzijn' in zijn werk geen rol speelt, als ware het een gepasseerd station. Laib probeert (in zijn ogen) waardevolle concepten uit het Oosten te verwerken in zijn kunst) 2

Opmerking

Wanneer slechts (het werk van) één kunstenaar in het antwoord is betrokken, 1 scorepunt toekennen.

Wel een bolwerk van macht en dominantie:

- *argument:* Het beschrijven van de geschiedenis van de kunst is vooral een westerse aangelegenheid / praktijk / concept. Door bestudering van de(ze) kunstgeschiedenis worden wereldwijd veel kunstenaars beïnvloed 1
- *voorbeeld:* Zo ziet Kapoor het werk van kunstenaars als Newman, Rothko en Klein als voorbeeld en/of is Laib beïnvloed door ideeën van Beuys en Kandinsky. En/of kan Attia's werk niet los gezien worden van ideeën en ontwikkelingen uit de (westerse) kunstgeschiedenis: Duchamp, dada en minimal art 2

Opmerking

Wanneer slechts (het werk van) één kunstenaar in het antwoord is betrokken, 1 scorepunt toekennen.

of

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>Wel een bolwerk van macht en dominantie, omdat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toonaangevende kunstopleidingen, kunstinstellingen en culturele centra veelal in het Westen liggen • Attia is opgeleid, en woont en werkt in Parijs, Kapoor in Londen en Laib in Duitsland 	<p>1</p> <p>2</p>

Opmerking

Wanneer slechts (het werk van) één kunstenaar in het antwoord is betrokken, 1 scorepunt toekennen.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 29 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1	Jean Leon Gérôme, Le Marché d'Esclaves, 1866
afbeelding 2	John Frederick Lewis, The Hhareem, 1850
afbeelding 3	Fiona Tan, videostill uit de installatie Disorient, 2009
afbeelding 4	Fiona Tan, videostill uit de installatie Disorient, 2009
afbeelding 5	Fiona Tan, videostill uit de installatie Disorient, 2009
afbeelding 6	Fiona Tan, videostill uit de installatie Disorient, 2009
afbeelding 7	Fiona Tan, videostill uit de installatie Disorient, 2009
afbeelding 8	Fiona Tan, videostill uit de installatie Disorient, 2009
afbeelding 9	Emil Nolde, Stilleben mit Holzfigur, 1911
afbeelding 1	Emil Nolde, Der ungläubige Thomas, 1912.
afbeelding 11	Georg Baselitz, Brückechor, 1983
afbeelding 12	Georg Baselitz, zonder titel, 1983
afbeelding 13	Markus Lüpertz, Standbein Spielbein, 1982
afbeelding 14	Ernst Ludwig Kirchner, Dansende vrouw, 1911
afbeelding 15	Tadao Ando, 4x4 House, 2001
afbeelding 16	Tadao Ando, 4x4 House, 2001
afbeelding 17	Ryue Nishizawa, Moriyama House, 2005
afbeelding 18	Ryue Nishizawa, Moriyama House, 2005
afbeelding 19	Tadashi Kawamata, Tree Huts, 2008
afbeelding 20	Tadashi Kawamata, Tree Huts, 2008
afbeelding 21	Anish Kapoor, To Reflect an Intimate Part of the Red, 1981
afbeelding 22	Kader Attia, Untitled (Plastic Bags), 2008
afbeelding 23	Wolfgang Laib, Vierkant van stuifmeel, 1986
figuur 1	Roger Fenton, Pasha and Bayadère, 1858
figuur 2	Emil Nolde, Familie, 1917
figuur 3	foto van een van de zalen van het Museum Folkwang in 1912
figuur 4	foto van een van de zalen van het Museum Folkwang in 1930
figuur 5	Tadao Ando, 4x4 House, 2001
figuur 6	Tadao Ando, 4x4 House, 2001
figuur 7	Ryue Nishizawa, Moriyama House, 2005

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.